

SESSION ORDINAIRE 2020-2021

18 JANVIER 2021

**PARLEMENT DE LA RÉGION
DE BRUXELLES-CAPITALE**

PROPOSITION DE RÉOLUTION

**relative à l'adaptation de la réglementation
sur les funérailles et sépultures à l'évolution
des souhaits et besoins de la société**

(déposée par Mme Bianca DEBAETS (N), MM. David WEYTSMAN (F), Pierre KOMPANY (F) et Mme Victoria AUSTRÆT (F))

Développements

En 2001, la matière des funérailles et sépultures a été transférée aux entités fédérées, les Régions ayant dès lors pu modifier, compléter ou remplacer elles-mêmes les dispositions fédérales en la matière, contenues principalement dans la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures et ses arrêtés d'exécution.

À ce sujet, une ordonnance du 29 novembre 2018 sur les funérailles et sépultures a déjà été adoptée au cours de la législature précédente, de sorte qu'il n'y aurait plus lieu de se référer à la législation fédérale de 1971 pour tout ce qui n'est pas expressément réglé dans une ordonnance ou un arrêté régional.

L'accord de gouvernement régional actuel réaffirme clairement « le caractère communal du cimetière », même s'il convient toutefois de signaler que la coordination et les modalités de sépulture autorisées restent du ressort de la Région. À ce sujet, on ambitionne dès lors, comme prévu dans la Déclaration de politique générale commune au Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et au Collège réuni de la Commission communautaire commune (cf. page 114), de créer « au sein de l'administration régionale une cellule de coordination des questions ayant trait aux funérailles et sépultures, ayant pour mission l'encadrement, la guidance et la diffusion des actions portant sur la matière funéraire, et ce de manière transversale ».

GEWONE ZITTING 2020-2021

18 JANUARI 2021

**BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT**

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**betreffende de aanpassing van de regelgeving
op de begraafplaatsen en de lijkbezorging aan
de evoluerende maatschappelijke wensen en
noden**

(ingediend door mevrouw Bianca DEBAETS (N) en de heren David WEYTSMAN (F), Pierre KOMPANY (F) en Mevrouw Victoria AUSTRÆT (F))

Toelichting

In 2001 werd de materie inzake begraafplaatsen en lijkbezorging overgeheveld naar de deelstaten, waardoor de gewesten de federale reglementering in deze materie, in hoofdzaak vervat de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en lijkbezorging en haar uitvoeringsbesluiten, zelf konden wijzigen, aanvullen of vervangen.

Tijdens de vorige legislatuur werd daaromtrent reeds een ordonnantie van 29 november 2018 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging goedgekeurd, waardoor niet langer naar die federale wetgeving van 1971 verwezen zou moeten worden voor al wat niet expliciet is geregeld in een gewestelijke ordonnantie of besluit.

In het huidige gewestelijke regeerakkoord wordt daarnaast nogmaals duidelijk gesteld dat de begraafplaatsen tot de gemeentelijke bevoegdheden behoren, al dient hier wel opgemerkt te worden dat de coördinatie en toegestane modaliteiten van de lijkbezorging nog steeds tot de gewestelijke bevoegdheden behoren. Binnen het gewestbestuur beoogt men daaromtrent bovendien een cel oprichten om de zaken die te maken hebben met begravenissen en lijkbezorging te coördineren, zoals gesteld wordt in Gemeenschappelijke Algemene Beleidsverklaring van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (cf. pagina 118). Deze cel krijgt de taak om de beleidsinitiatieven op dit gebied op transversale wijze te omkaderen, te sturen en bekend te maken.

En matière d'arrêtés d'exécution sur les funérailles et sépultures, les mesures suivantes ont été prises :

- l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 20 décembre 2018 fixant les conditions auxquelles doivent répondre les cercueils, les linceuls et les autres enveloppes d'ensevelissement ;
- l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 14 mai 2020 fixant les modalités relatives à l'acte de dernières volontés (suivi par une circulaire du 22 juin 2020 relative à la déclaration des dernières volontés en matière de mode de sépulture, de cérémonie funéraire et de contrat d'obsèques).

Au-delà de la situation (législative) esquissée ci-dessus, il va sans dire que faire ses adieux à un être cher est toujours un événement éprouvant. Donner une touche personnelle à ces adieux peut dès lors contribuer de façon positive au processus de deuil. À ce sujet, quelques initiatives ont déjà été prises dans le passé, mais il est évident que la société évolue également en permanence, et que, par conséquent, le souhait de pouvoir utiliser de nouvelles techniques et possibilités va croissant. Forte de ce constat, la signataire de la présente proposition de résolution estime dès lors que différentes pistes pourraient éventuellement être empruntées ou, à tout le moins, explorées en Région de Bruxelles-Capitale :

1. Dernière demeure dans la nature ;
2. Étude sur l'utilisation de nouvelles techniques ;
3. Don du corps à la science ;
4. Funérailles des indigents ;
5. Personnes sans proches ;
6. Accompagnement et facilitation du processus de deuil des proches.

1. Dernière demeure dans la nature

Dans les autres Régions de notre pays, différentes mesures ont déjà été prises dans le passé afin d'élargir les modes d'inhumation traditionnels. En Région flamande par exemple, les pouvoirs locaux peuvent, depuis 2017, délimiter, en dehors des cimetières officiels, des zones du domaine public (par exemple un bois ou une dune) dans lesquelles on peut disperser des cendres ou inhumer des urnes biodégradables. Ces urnes biodégradables contiennent par ailleurs souvent une bouture d'arbre, de façon à ce que la symbolique d'une « nouvelle vie » puisse aider à consoler les parents et amis endeuillés. Un sondage réalisé fin 2019 au niveau flamand a déjà révélé qu'un quart des communes envisageait la possibilité d'un tel cimetière naturel ou avait même déjà des projets en la matière.

Omtrent de uitvoeringsbesluiten inzake begraafplaatsen en lijkbezorging werden de volgende maatregelen vastgesteld :

- het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 20 december 2018 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan doodskisten, lijkwaden en andere lijkomhulsels moeten voldoen ;
- het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14 mei 2020 tot vaststelling van de modaliteiten betreffende de laatste wilsbeschikking (gevolgd door een omzendbrief van 22 juni 2020 met betrekking tot de laatste wilsbeschikking op het gebied van lijkbezorging, uitvaartplechtigheid en uitvaartcontract).

Naast bovenstaande (legislatieve) situatieschets hoeft het geen betoog dat afscheid nemen van een dierbare altijd een ingrijpende gebeurtenis vormt. Het geven van een persoonlijke toets aan dat afscheid kan dan ook een positieve bijdrage leveren aan het rouwproces. In het verleden werden daaromtrent reeds enkele initiatieven ondernomen, maar uiteraard evolueert ook de samenleving voortdurend en de wens groeit dan ook om van nieuwe technieken en mogelijkheden gebruik te kunnen maken. Op basis van die vaststelling is er in de ogen van de ondertekenaar van dit voorstel van resolutie dan ook verschillende pistes die mogelijk bewandeld of op zijn minst onderzocht zouden kunnen worden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest :

1. Een laatste rustplaats in de natuur ;
2. Onderzoek naar en gebruik van nieuwe technieken ;
3. Lichaam voor de wetenschap ;
4. Afscheid voor behoeftigen ;
5. Mensen zonder nabestaanden ;
6. Begeleiding en facilitering van het rouwproces voor nabestaanden.

1. Een laatste rustplaats in de natuur

In de andere Gewesten van ons land werden in het verleden reeds stappen gezet richting een uitbreiding van de traditionele manieren van begraven. Op grondgebied van het Vlaams Gewest is het bijvoorbeeld sinds 2017 mogelijk voor de lokale besturen om, buiten de officiële begraafplaats, zones in het openbaar domein (bijvoorbeeld een bos of een duin) af te bakenen waar as kan worden uitgestrooid of biologisch afbreekbare urnen kunnen worden begraven. In die biologisch afbreekbare urnen wordt overigens vaak ook een stekje van een boom geplant, waardoor de symboliek van « nieuw leven » kan helpen om rouwende familieleden en vrienden troost te bieden. Uit een bevraging op Vlaams niveau bleek eind 2019 al dat een kwart van alle gemeenten de mogelijkheden omtrent een dergelijke natuurbegraafplaats overwoog, of zelfs al plannen daaromtrent had.

En Région de Bruxelles-Capitale aussi, de tels cimetières naturels en dehors des cimetières officiels pourraient apporter une plus-value, notamment en ce qui concerne le réconfort des proches. À cet égard, les communes pourraient en outre conserver leur compétence en étudiant et désignant elles-mêmes ces zones potentielles, tandis que la Région de Bruxelles-Capitale pourrait, par le biais de son organisme Bruxelles Environnement, jouer un rôle d'appui en examinant ces zones et en contribuant concrètement à l'aménagement de ces cimetières naturels.

2. Étude sur l'utilisation de nouvelles techniques

Actuellement, seules l'inhumation et la crémation des défunts sont autorisées. Toutefois, d'autres techniques suscitent de plus en plus d'intérêt, et le secteur des pompes funèbres lui-même est également ouvert à l'utilisation de ces nouveaux procédés. Le Conseil de la santé des Pays-Bas a réalisé une étude approfondie de ces autres techniques, et en particulier de leur sécurité ainsi que de leur caractère durable et digne.

L'étude est arrivée à la conclusion que des techniques comme la résomation (également appelée aquamation ou liquéfaction) remplissent ces conditions. Celle-ci est déjà autorisée actuellement dans certaines parties du Canada, des États-Unis, du Mexique, de l'Australie et de l'Afrique du Sud.

Une autre technique est celle de l'humusation, qui consiste à composter la dépouille mortelle dans de la paille, de l'herbe séchée, des copeaux de bois et des feuilles mortes. Après un an, la dépouille serait entièrement retournée à la nature, à l'exception du squelette, qui peut alors être réduit en poudre et recueilli dans une urne. Dans ce cas concret, il convient toutefois de souligner qu'en Région de Bruxelles-Capitale, deux expériences consécutives menées par l'UCL (de décembre 2018 à mars 2019 et de décembre 2019 à juillet 2020) ont débouché sur la conclusion que, dans sa forme actuelle, cette méthode ne représente pas une alternative viable à la crémation et à l'inhumation traditionnelle. En effet, d'après les résultats de ces études, les restes ne se décomposent ni dans le délai prescrit, ni de façon appropriée au regard de l'hygiène, ce qui entraîne une importante pollution du sol par les nitrates et l'ammoniaque.

Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zouden dergelijke natuurbegraafplaatsen, buiten de officiële begraafplaatsen, een meerwaarde kunnen vormen inzake onder meer het bieden van troost aan nabestaanden. De gemeentebesturen zouden daarbij hun bevoegdheid kunnen behouden door zelf deze mogelijke zones te onderzoeken en aan te duiden, waarbij het Brussels Hoofdstedelijk Gewest middels diens instelling Leefmilieu Brussel een ondersteunende rol kan bieden door het onderzoeken van deze zones en het concreet helpen faciliteren en inrichten van natuurbegraafplaatsen.

2. Onderzoek naar en gebruik van nieuwe technieken

Momenteel is het enkel toegestaan om overledenen te begraven of te cremen. Steeds meer winnen echter ook andere technieken aan belangstelling, en ook de uitvaartsector zelf staat open om dergelijke nieuwe procedés toe te passen. De Gezondheidsraad van Nederland heeft uitvoerig onderzoek gedaan naar dergelijke alternatieve technieken, in het bijzonder naar de veiligheid, de duurzaamheid en de waardigheid ervan.

De conclusie luidde dat technieken zoals resomatie (ook wel aquamatie of verwateren genoemd) aan deze voorwaarden voldoen. Momenteel is dit al toegestaan in bepaalde delen van Canada, de Verenigde Staten, Mexico, Australië en Zuid-Afrika.

Een andere techniek is humusatie, waarbij het stoffelijk overschot wordt gecomposteerd in stro, gedroogd gras, houtsnippers en dode bladeren. Na een jaar tijd zouden de menselijke overschotten volledig zijn opgegaan in de natuur, met uitzondering van het skelet, dat dan kan worden fijngemalen en verzameld in een urne. In dit concrete geval dient echter gezegd te worden dat binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest reeds op basis van twee opeenvolgende experimenten (van december 2018 tot maart 2019 en van december 2019 tot juli 2020), die gevoerd werden door de UCL, concludeerde dat deze methode, in haar huidige vorm, geen levensvatbaar alternatief is voor de verbranding en de traditionele inhumatie. De resten ontbinden zich volgens de resultaten van de onderzoeken immers niet binnen het voorgeschreven tijdsbestek, noch op een gepaste manier wat betreft hygiëne, wat een aanzienlijke bodemverontreiniging met nitraat en ammoniak met zich brengt.

Cependant, il existe bien sûr encore d'autres nouveaux développements et techniques susceptibles d'apporter une plus-value en matière de rituels funéraires en Région de Bruxelles-Capitale. À cette fin, il est essentiel d'évaluer l'impact environnemental et le caractère éthique de ces nouvelles techniques. Ici aussi, Bruxelles Environnement pourrait jouer un rôle important en ce qui concerne le premier de ces aspects, tandis que le Comité consultatif de bioéthique de Belgique peut contribuer à la réalisation d'une évaluation éthique correcte. Dès lors que de plus en plus de personnes réfléchissent à la destination de leur corps après la mort, il est important de permettre la mise à disposition de nouvelles techniques afin d'offrir une plus grande liberté de choix.

3. *Don du corps à la science*

Les éléments pouvant figurer dans l'acte de dernières volontés ont été systématiquement étendus ces dernières années. Il s'agit notamment du choix entre l'inhumation et la crémation, du choix du rite confessionnel ou philosophique, ou encore du mode de sépulture. Actuellement, ces possibilités n'incluent pas le souhait de faire don de son corps à la science. La personne doit signifier ce choix au moyen d'une déclaration de volonté qu'elle remet à l'institution à laquelle elle souhaite léguer son corps.

Or, dans la pratique, il arrive souvent que les proches ignorent ce souhait du défunt et que l'institution concernée n'ait pas connaissance du décès, de sorte que, sans le vouloir, la volonté du défunt n'est pas respectée. C'est pourquoi il serait souhaitable que ce dernier souhait puisse figurer dans l'acte de dernières volontés, qui est versé au registre de la population. Il suffit alors de remplir une déclaration à la commune pour pouvoir faire toute la clarté voulue lors du décès de la personne concernée.

4. *Funérailles des indigents*

Chacun a droit à des funérailles respectueuses, y compris celui ou celle qui n'a pas les moyens ou qui n'a pas de proches pour y veiller. La réglementation prévoit dès lors que les pouvoirs locaux prennent en charge la sépulture des personnes indigentes.

La notion d'« indigent » est toutefois sujette à interprétation et, partant, pas toujours clairement circonscrite. En outre, il y a également d'importantes différences dans la façon dont les communes organisent les obsèques d'un indigent, de sorte qu'il n'y a aucune uniformité dans l'approche. Il paraît dès lors assurément souhaitable de garantir un service minimum, par respect pour le défunt, ainsi qu'une définition claire de ce qu'on entend par « indigent ».

Desalnettemin zijn er uiteraard nog andere nieuwe ontwikkelingen en technieken die een meerwaarde kunnen bieden inzake de begraafrituelen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Daartoe is het van groot belang om de milieu-impact van deze nieuwe technieken na te gaan en deze eveneens te onderwerpen aan een ethische toets. Ook hierin zou Leefmilieu Brussel een belangrijke rol kunnen spelen wat betreft het eerste punt, terwijl het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek kan helpen om tot een correcte ethische inschatting te kunnen komen. Aangezien steeds meer mensen bewust nadenken over de bestemming van hun lichaam na de dood, is het dan ook van belang om het aanbieden van nieuwe technieken mogelijk te maken om zo bijkomende keuzevrijheid te kunnen bieden.

3. *Lichaam voor de wetenschap*

De elementen die opgenomen kunnen worden in een laatste wilsbeschikking werden de voorbije jaren stelselmatig uitgebreid. Het gaat dan onder meer over de keuze voor begraven of cremieren, de keuze van het levensbeschouwelijk ritueel of de manier van lijkbezorging. De wens dat iemand zijn lichaam wil schenken aan de wetenschap behoort thans niet tot die mogelijkheden. Die keuze moet men kenbaar maken door middel van een wilsverklaring die men bezorgt aan de instelling waaraan men zijn lichaam wenst te schenken.

In de praktijk komt het evenwel nogal eens voor dat de nabestaanden niet op de hoogte zijn van deze wens van de overledene en dat de betrokken instelling geen kennis heeft van het overlijden, en dat zo de wens van de gestorvene ongewild niet wordt gevolgd. Daarom zou het wenselijk zijn dat deze laatste wens opgenomen kan worden in de laatste wilsbeschikking, die wordt geregistreerd in het bevolkingsregister. Het invullen van een verklaring bij de gemeente volstaat dan om meteen de nodige duidelijkheid te kunnen verschaffen bij het overlijden van de betrokken persoon.

4. *Afscheid voor behoeftigen*

Iedereen heeft recht op een respectvol afscheid, ook wie daar niet zelf voor kan zorgen of geen nabestaanden heeft die daarvoor kunnen zorgen. De regelgeving voorziet dan ook dat de lokale besturen de lijkbezorging ten laste moeten nemen van behoeftige personen.

Het begrip « behoeftige » is daarbij echter voor interpretatie vatbaar en bijgevolg niet altijd even duidelijk afgebakend. Bovendien bestaan er tevens grote verschillen in de manier waarop gemeenten een afscheidsdienst voor een behoeftige invullen, waardoor er geen sprake is van een uniforme aanpak. Het garanderen van een minimale dienstverlening, uit respect voor de overledene, alsook een duidelijke omschrijving van wat wordt verstaan onder « behoeftige », lijken daarom zeker wenselijk.

5. *Personnes sans proches*

De plus en plus de personnes décèdent sans pouvoir compter, dans leur entourage proche, sur des parents ou des connaissances qui puissent organiser la sépulture. Cela peut notamment s'expliquer par le fait que ces personnes n'ont ni parents ni alliés, mais aussi par la réduction de la taille des familles, l'internationalisation et la raréfaction du tissu social.

À cet égard, il serait opportun de fixer le cadre d'une intervention garantie des pouvoirs locaux afin de prévoir des funérailles dignes si, sauf motifs particuliers tels que la non-remise du corps par le parquet, personne n'a pris l'initiative d'une sépulture après un certain nombre de jours à compter du décès.

6. *Accompagnement et facilitation du processus de deuil des proches*

Au-delà des mesures ayant directement trait au défunt, il convient également de s'arrêter sur le processus de deuil des proches. Là aussi - certainement dans le cadre de la crise du coronavirus, mais aussi en dehors -, la Région de Bruxelles-Capitale peut apporter sa pierre à ce processus souvent difficile.

En Région flamande, une campagne intitulée « PlantTroost » a déjà été lancée à cet égard à l'initiative de l'asbl Ferm. À cette fin, plusieurs dizaines de petits espaces verts ont déjà été aménagés en « lieux de consolation », où les personnes peuvent venir chercher du réconfort dans les périodes difficiles et où, avec leur quartier ou leur commune, elles peuvent planter des fleurs en signe de solidarité, d'espoir et de force.

En Région de Bruxelles-Capitale aussi, de tels lieux de consolation pourraient apporter un soutien bienvenu aux proches endeuillés qui cherchent une façon de faciliter leur processus de deuil. À cet égard aussi, Bruxelles Environnement pourrait (comme indiqué également aux points 1 et 2) jouer un important rôle d'appui.

Il est par ailleurs également important d'accorder l'attention nécessaire au soutien mental et psychologique des proches. Particulièrement dans le cadre de la crise du coronavirus, ils n'ont pas pu prendre dignement congé de leurs chers disparus, ce qui pèse lourd sur le plan mental. Ici aussi, il faut donc permettre suffisamment de mécanismes de soutien au niveau de la Région.

5. *Mensen zonder nabestaanden*

Steeds meer mensen overlijden zonder in hun directe omgeving te kunnen rekenen op familieleden of bekenden die de lijkbezorging organiseren. Redenen hiervoor kunnen zijn dat mensen geen bloed- of aanverwanten hebben, maar ook de gezinsverdunding, de internationalisering en de verdunding van het sociaal weefsel zijn daar mee oorzaak van.

In dat opzicht zou het opportuun zijn om een kader te creëren met het oog op een gegarandeerde tussenkomst van de lokale besturen om te voorzien in een waardig afscheid als er een aantal dagen na een overlijden niemand initiatief heeft genomen voor een lijkbezorging, behoudens bijzondere redenen, zoals de niet-vrijgave van een lichaam door het parket.

6. *Begeleiding en facilitering van het rouwproces voor nabestaanden*

Naast de maatregelen die rechtstreeks betrekking hebben tot de overledene in kwestie, is het ook van belang om stil te staan bij het rouwproces van de nabestaanden. Ook hierin liggen – zeker in het kader van de coronacrisis, maar ook daarbuiten – mogelijkheden voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om een steentje bij te dragen tijdens die vaak zware proces.

Onder impuls van de vzw Ferm werd in dat opzicht op grondgebied van het Vlaams Gewest reeds een campagne genaamd « PlantTroost » gelanceerd. Daartoe werden reeds tientallen groene plekje ingericht als « troostplek », waar de mensen troost kunnen vinden in moeilijke tijden en samen met hun buurt of gemeente bloembollen kunnen planten als symbool van verbondenheid, hoop en kracht.

Ook in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zouden dergelijke troostplekken een welgekomen ondersteuning kunnen bieden voor nabestaanden die een verdriet te verwerken hebben en zoeken naar een manier om hun rouwproces beter te laten verlopen. Ook hierin zou Leefmilieu Brussel (zoals eerder aangehaald in punten 1 en 2) een belangrijke ondersteunende rol kunnen vervullen.

Daarnaast is het uiteraard ook belangrijk om de nodige aandacht te hebben voor de mentale en psychologische ondersteuning van nabestaanden. In het bijzonder in het kader van de coronacrisis hebben zij al te vaak geen waardig afscheid kunnen nemen van hun overleden geliefden, wat op mentaal vlak zwaar doorweegt. Ook hier dient men dus voldoende ondersteuningsmechanismen mogelijk te maken vanuit gewestelijk oogpunt.

Bianca DEBAETS (N)
David WEYTSMAN (F)
Pierre KOMPANY (F)
Victoria AUSTRÆT (F)

PROPOSITION DE RÉOLUTION

relative à l'adaptation de la réglementation sur les funérailles et sépultures à l'évolution des souhaits et besoins de la société

Le Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Considérant que faire ses adieux à un être cher est un événement éprouvant pour les proches ;

Considérant que donner une touche personnelle à ces adieux peut contribuer de façon positive au processus de deuil que les proches traversent ;

Considérant que la société évolue en permanence et que, par conséquent, d'autres besoins et souhaits voient également le jour en matière d'utilisation de nouvelles techniques et possibilités concernant les modalités relatives aux funérailles et sépultures ;

Considérant que, malgré l'ambition de créer une cellule chargée de coordonner l'ensemble des questions ayant trait aux funérailles et sépultures, il n'existe actuellement, en Région de Bruxelles-Capitale, aucun cadre qui permette d'étudier ces nouvelles techniques et possibilités ou de contribuer structurellement à leur mise en œuvre ;

Considérant que, dans d'autres Régions, on a déjà prévu la possibilité pour les pouvoirs locaux de délimiter en dehors des cimetières officiels des zones du domaine public (par exemple un bois ou une dune) dans lesquelles on peut disperser des cendres ou inhumer des urnes biodégradables ;

Considérant qu'à travers Bruxelles Environnement, la Région de Bruxelles-Capitale dispose d'un organisme régional à même d'offrir l'expertise et le soutien requis pour l'organisation de tels cimetières naturels ;

Considérant qu'au-delà des inhumations ou crémations classiques, d'autres techniques suscitent également de plus en plus d'intérêt et que le secteur des pompes funèbres lui-même est également ouvert à l'utilisation de ces nouveaux procédés ;

Considérant que, à l'exception de la précédente étude (négative) sur l'humusation, la Région ne réalise pas suffisamment d'études sur ces autres techniques qui sont déjà mises en œuvre à l'étranger ;

Considérant que les éléments pouvant figurer dans l'acte de dernières volontés ont été systématiquement étendus ces dernières années, mais qu'actuellement, les possibilités n'incluent pas encore le souhait de faire don de son corps à la science, et que ce choix n'est possible qu'au moyen d'une déclaration de volonté à remettre à l'institution à laquelle on souhaite léguer son corps, une procédure qui, par ailleurs, n'aboutit pas toujours dans la pratique ;

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

betreffende de aanpassing van de regelgeving op de begraafplaatsen en de lijkbezorging aan de evoluerende maatschappelijke wensen en noden

Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement,

Overwegende dat afscheid nemen van een dierbare een ingrijpende gebeurtenis vormt voor nabestaanden ;

Overwegende dat het geven van een persoonlijke toets aan dat afscheid een positieve bijdrage kan leveren aan het rouwproces dat nabestaanden doormaken ;

Overwegende dat de samenleving voortdurend evolueert en dat er bijgevolg ook andere noden en wensen ontstaan wat betreft het gebruik van nieuwe technieken en mogelijkheden inzake de modaliteiten die verbonden zijn aan begraafplaatsen en lijkbezorging ;

Overwegende dat er op dit moment geen kader bestaat binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om deze nieuwe technieken en mogelijkheden te onderzoeken of structureel te helpen implementeren, ondanks de ambitie om een cel op te richten die alle zaken omtrent begravenissen en lijkbezorging zal coördineren ;

Overwegende dat men in andere Gewesten reeds de mogelijkheid heeft voorzien voor de lokale besturen om, buiten de officiële begraafplaats, zones in het openbaar domein (bijvoorbeeld een bos of een duin) af te bakenen waar as kan worden uitgestrooid of biologisch afbreekbare urnen kunnen worden begraven ;

Overwegende dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met Leefmilieu Brussel over een gewestelijk orgaan beschikt dat de nodige expertise en ondersteuning kan bieden inzake het organiseren van dergelijke natuurbegraafplaatsen ;

Overwegende dat, naast de klassieke begravingen of crematies, ook alternatieve technieken steeds meer aan belangstelling winnen en dat ook de uitvaartsector zelf open staat om dergelijke nieuwe procedés toe te passen ;

Overwegende dat er vanuit gewestelijk oogpunt onvoldoende onderzoek wordt verricht naar deze alternatieve technieken, met uitzondering van het eerdere (negatieve) onderzoek naar humusatie, die in het buitenland reeds worden toegepast ;

Overwegende dat elementen die opgenomen kunnen worden in een laatste wilsbeschikking de voorbije jaren stelselmatig werden uitgebreid, maar dat de wens om zijn of haar lichaam aan de wetenschap te schenken thans nog niet tot de mogelijkheden behoort maar enkel bekomen kan worden middels een wilsverklaring die men bezorgt aan de instelling waaraan men zijn of haar lichaam wenst te schenken en dat deze procedure in de praktijk niet telkens tot het beoogde doel leidt ;

Considérant que la réglementation actuelle prévoit que les pouvoirs locaux prennent en charge la sépulture des personnes indigentes, mais que cette dernière notion est sujette à interprétation et que cela entraîne d'importantes différences dans la façon dont les communes organisent ces obsèques ;

Considérant que, pour des raisons diverses, de plus en plus de personnes décèdent sans compter, dans leur entourage proche, de parents ou de connaissances qui puissent organiser les funérailles et que, à cet égard, il n'y a pas de cadre garantissant l'intervention des pouvoirs locaux afin de prévoir des funérailles dignes (si, sauf motifs particuliers, personne n'a pris l'initiative d'une sépulture après un certain nombre de jours à compter du décès) ;

Considérant qu'il convient en outre également de s'arrêter sur le processus de deuil des proches et que, dans le cadre de ses attributions, la Région de Bruxelles-Capitale peut actionner différents leviers afin de contribuer à faciliter ce processus, comme par exemple l'aménagement de « lieux de consolation » où les personnes peuvent se réunir afin de surmonter leur chagrin et de trouver réconfort et espoir ;

Considérant que, particulièrement dans le cadre de la crise du coronavirus, un grand nombre de proches endeuillés n'ont pas pu prendre dignement congé de leurs chers disparus et que cela pèse lourd sur le plan mental et psychologique ;

Vu que la matière des funérailles et sépultures a été transférée aux entités fédérées en 2001, les Régions ayant dès lors pu modifier, compléter ou remplacer elles-mêmes les dispositions fédérales en la matière, contenues principalement dans la loi du 20 juillet 1971 sur les funérailles et sépultures et ses arrêtés d'exécution ;

Vu qu'une ordonnance du 29 novembre 2018 sur les funérailles et sépultures a déjà été adoptée au cours de la législature précédente, de sorte qu'il n'y aurait plus lieu de se référer à la législation fédérale de 1971 pour tout ce qui n'est pas expressément réglé dans une ordonnance ou un arrêté régional ;

Vu que, dans l'accord de gouvernement, le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale indique clairement « le caractère communal du cimetière » ;

Vu qu'on ambitionne de créer « au sein de l'administration régionale une cellule de coordination des questions ayant trait aux funérailles et sépultures » ;

Overwegende dat de huidige regelgeving voorziet dat de lokale besturen de lijkbezorging ten laste moeten nemen van behoeftige personen, maar dat dit begrip voor interpretatie vatbaar is en tot grote verschillen leidt inzake de manier waarop de gemeenten deze afscheidsdiensten organiseren ;

Overwegende dat steeds meer mensen, omwille van uiteenlopende redenen, overlijden zonder in hun directe omgeving te kunnen rekenen op familieleden of bekenden die de lijkbezorging organiseren en dat het in dat opzicht ontbreekt aan een kader dat de gegarandeerde tussenkomst van de lokale besturen waarborgt om te voorzien in een waardig afscheid (als er een aantal dagen na een overlijden niemand initiatief heeft genomen voor een lijkbezorging, behoudens bijzondere redenen) ;

Overwegende dat het daarnaast ook van belang is om stil te staan bij het rouwproces van de nabestaanden en dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest binnen diens bevoegdheden beschikt over enkele mogelijke hefboomen om dit proces te helpen vergemakkelijken, zoals bijvoorbeeld de inrichting van zogeheten troostplekken waar mensen kunnen samenkomen om hun verdriet te verwerken en troost en hoop te vinden ;

Overwegende dat in het bijzonder in het kader van de coronacrisis heel wat nabestaanden geen waardig afscheid hebben kunnen nemen van hun overleden dierbaren en dat dit mentaal en psychologisch zwaar doorweegt ;

Gelet op het feit dat de materie inzake begraafplaatsen en lijkbezorging sinds 2001 overgeheveld is naar de deelstaten, waardoor de gewesten de federale reglementering in deze materie, in hoofdzaak vervat de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en lijkbezorging en haar uitvoeringsbesluiten, zelf konden wijzigen, aanvullen of vervangen ;

Gelet op het feit dat tijdens de vorige legislatuur reeds een ordonnantie van 29 november 2018 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging werd goedgekeurd, waardoor niet langer naar die federale wetgeving van 1971 verwezen zou moeten worden voor al wat niet expliciet is geregeld in een gewestelijke ordonnantie of besluit ;

Gelet op het feit dat de Brusselse Hoofdstedelijke Regering in het regeerakkoord duidelijk stelt dat de begraafplaatsen tot de gemeentelijke bevoegdheden behoren ;

Gelet op het feit dat men binnen het gewestbestuur beoogt een cel op te richten om de zaken die te maken hebben met begrafenissen en lijkbezorging te coördineren ;

Vu les précédents arrêtés d'exécution pris dans un passé récent au sujet des funérailles et sépultures (à savoir l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 20 décembre 2018 fixant les conditions auxquelles doivent répondre les cercueils, les linceuls et les autres enveloppes d'ensevelissement ainsi que l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 14 mai 2020 fixant les modalités relatives à l'acte de dernières volontés (suivi par une circulaire du 22 juin 2020 relative à la déclaration des dernières volontés en matière de mode de sépulture, de cérémonie funéraire et de contrat d'obsèques)) ;

Demande au Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale :

- de réaliser une étude sur l'évolution des souhaits et besoins en matière de nouvelles techniques et possibilités concernant les modalités des funérailles et sépultures en Région de Bruxelles-Capitale et d'en présenter les résultats concrets au Parlement dans un délai d'un an à compter de l'adoption du présent texte, et d'examiner également structurellement l'opportunité ou la faisabilité éventuelle de cette extension des techniques existantes ;
- de créer un cadre régional qui puisse apporter une aide structurelle à la mise en œuvre de ces nouvelles techniques et possibilités, au sein ou non de la future cellule de coordination de l'ensemble des questions ayant trait aux funérailles et sépultures ;
- d'examiner comment permettre aux pouvoirs locaux bruxellois de délimiter, en dehors des cimetières officiels, des zones du domaine public dans lesquelles on peut disperser des cendres ou inhumer des urnes biodégradables ;
- de créer un cadre qui permette aux Bruxellois de faire clairement enregistrer leur souhait de donner leur corps à la science, soit à travers leur acte de dernières volontés, soit en remplissant un formulaire auprès des pouvoirs locaux ;
- en ce qui concerne la réglementation sur la sépulture des personnes indigentes par les pouvoirs locaux, de faire la clarté nécessaire sur la définition de « personnes indigentes » et de standardiser la manière dont les communes organisent ces obsèques afin d'offrir un service minimum standardisé ;
- de créer un cadre qui garantisse l'intervention des pouvoirs locaux afin de prévoir des funérailles dignes si, sauf motifs particuliers (tels que la non-remise du corps par le parquet), personne n'a pris l'initiative d'une sépulture après un certain nombre de jours à compter du décès ;

Gelet op de eerdere uitvoeringsbesluiten inzake begraafplaatsen en lijkbezorging die in het recente verleden werden vastgesteld (zijnde het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 20 december 2018 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan doodskisten, lijkwaden en andere lijkomhulsels moeten voldoen, alsook het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14 mei 2020 tot vaststelling van de modaliteiten betreffende de laatste wilsbeschikking (gevolgd door een omzendbrief van 22 juni 2020 met betrekking tot de laatste wilsbeschikking op het gebied van lijkbezorging, uitvaartplechtigheid en uitvaartcontract) ;

Verzoekt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering :

- om onderzoek te voeren naar en binnen het jaar na de goedkeuring van deze tekst concrete resultaten voor te leggen aan het Parlement omtrent de evoluerende noden en wensen die binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaan omtrent nieuwe technieken en mogelijkheden inzake de modaliteiten die verbonden zijn aan begraafplaatsen en lijkbezorging, alsook om de mogelijke wenselijkheid of haalbaarheid van deze uitbreiding van de bestaande technieken structureel te bekijken ;
- om een gewestelijk kader te scheppen dat deze nieuwe technieken en mogelijkheden structureel kan helpen implementeren, al dan niet binnen de schoot van de op te richten cel die alle zaken omtrent begravenissen en lijkbezorging zal coördineren ;
- om te onderzoeken hoe men de Brusselse lokale besturen van de mogelijkheid kan voorzien om, buiten de officiële begraafplaats, zones in het openbaar domein af te bakenen waar as kan worden uitgestrooid of biologisch afbreekbare urnen kunnen worden begraven ;
- om een kader te scheppen dat de Brusselaars toelaat om, hetzij via hun laatste wilsbeschikking, hetzij via het invullen van een formulier bij de lokale besturen, duidelijk de wens te laten opnemen om hun lichaam aan de wetenschap te schenken ;
- om inzake de regelgeving omtrent de lijkbezorging van behoeftige personen door lokale besturen de nodige duidelijkheid te scheppen omtrent de definitie van « behoeftige personen » en om een standaardisering uit te werken van de manier waarop de gemeenten deze afscheidsdiensten organiseren om zo tot een gestandaardiseerde minimale dienstverlening te kunnen komen ;
- om een kader te scheppen dat de gegarandeerde tussenkomst van de lokale besturen waarborgt om te voorzien in een waardig afscheid als er een aantal dagen na een overlijden niemand initiatief heeft genomen voor een lijkbezorging, behoudens bijzondere redenen (zoals de niet-vrijgave van een lichaam door het parket) ;

- d’engager une concertation avec les Communautés et d’étudier ainsi conjointement les possibilités d’aide afin de faciliter le processus de deuil des proches, par exemple par l’aménagement de lieux de consolation dans l’espace public, et d’entamer également une concertation sur le sujet avec les membres concernés du Collège réuni compétents pour l’aide aux personnes ;
- d’engager une concertation avec les Communautés afin de prendre des mesures susceptibles de faciliter ce processus de deuil en prévoyant et en investissant suffisamment dans des mécanismes de soutien susceptibles d’aider les proches à surmonter leur deuil de façon correcte.

- om in overleg te treden met de Gemeenschappen en zo gezamenlijk de mogelijkheden te onderzoeken om ook het rouwproces van de nabestaanden te kunnen helpen faciliteren, bijvoorbeeld door de inrichting van troostplekken in de openbare ruimte, en hieromtrent ook overleg op te starten met de desbetreffende leden van het Verenigd College bevoegd voor Bijstand aan Personen ;
- om in overleg te treden met de Gemeenschappen om maatregelen te ondernemen opdat dit rouwproces tevens gefaciliteerd kan worden door voldoende te investeren en voorzien in ondersteuningsmechanismen die nabestaanden kunnen helpen om het afscheid op een correcte manier te helpen verwerken.

Bianca DEBAETS (N)
David WEYTSMAN (F)
Pierre KOMPANY (F)
Victoria AUSTRÆT (F)